

УДК 331.5:364.6

DOI <https://doi.org/10.32782/2787-5137-2024-3-8>

Ольга Миколаївна МОРЕНКО,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та методик навчання,
Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
E-mail: neonmoroko@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6774-7753

Дар'я Васи́лівна ВЕЛИКЖАНИНА,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та соціальної роботи,
Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
E-mail: darya.velik@ukr.net
ORCID: 0000-0002-1066-4834

Олена Володимирівна КАЗАННИКОВА,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та соціальної роботи,
Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
E-mail: e.v.kazannikova@gmail.com
ORCID: 0000-0002-7900-9424

Юрій Сергійович ГРИНЕВИЧ,
аспірант кафедри соціальної роботи,
Національний університет «Запорізька політехніка»
E-mail: grinevich.zp@gmail.com
ORCID: 0009-0004-3790-5492

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ: ОСНОВНІ ВИКЛИКИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЇХ ПОДОЛАННЯ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

У статті авторами розглядається професійна діяльність соціальних працівників у контексті сучасних викликів та трансформацій в Україні. Соціальна робота, будучи життєво важливим складником системи підтримки суспільства, стикається з безпрецедентними вимогами через економічні, соціальні та геополітичні зміни. Дослідження висвітлює ключові проблеми, включаючи недостатній розподіл ресурсів, зростаючий попит на послуги та потребу в емоційній стійкості соціальних працівників. Особлива увага приділяється інноваційним інструментам, методам і стратегіям вирішення цих проблем, таким як впровадження цифрових технологій, програми професійного навчання, міждисциплінарна співпраця. Дослідження підкреслює важливість адаптивних підходів та ефективного формування політики для підвищення якості та ефективності соціальних послуг.

Встановлено, що на сьогодні в Україні активно здійснюється процес реформування системи соціального захисту, спрямований на підвищення якості життя населення та забезпечення соціальної справедливості. Одним із ключових напрямів цієї реформи є вдосконалення механізмів надання соціальних послуг. Це передбачає адаптацію наявних моделей і процесів до нових економічних, соціальних та політичних реалій, що виникли в умовах постійних змін та викликів, зокрема війни та економічної нестабільності. Оновлення системи надання соціальних послуг включає не лише покращення доступу до базових соціальних гарантій, таких як медичне обслуговування, пенсії та соціальна підтримка, а й розширення спектра послуг для вразливих категорій населення, зокрема, для внутрішньо переміщених осіб, людей з інвалідністю, осіб похилого віку, молодих сімей та інших соціально незахищених груп. Важливим складником є також впровадження інноваційних підходів та

технологій у процес надання таких послуг, що дозволяють забезпечити ефективність, прозорість і доступність на всіх етапах соціального обслуговування.

Ключові слова: інноваційні підходи, професійна діяльність, соціальні виклики, соціальні працівники, соціальна політика.

Olha Mykolaivna MORENKO,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Pedagogy and Teaching Methods,
Municipal Institution of Higher Education “Khortytsia National Educational
and Rehabilitational Academy” of Zaporizhzhia Regional Council
E-mail: neonmoroko@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6774-7753

Daria Vasylivna VELYKZHANINA,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Psychology and Social Work,
Municipal Institution of Higher Education “Khortytsia National Educational and Rehabilitational Academy”
of Zaporizhzhia Regional Council
E-mail: darya.velik@ukr.net
ORCID: 0000-0002-1066-4834

Olena Volodymyrivna KAZANNIKOVA,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Psychology and Social Work,
Municipal Institution of Higher Education “Khortytsia National Educational and Rehabilitational Academy”
of Zaporizhzhia Regional Council
E-mail: e.v.kazannikova@gmail.com
ORCID: 0000-0002-7900-9424

Yuriy Serhiiovych HRYNEVICH,

Postgraduate Student at the Department of Social Work,
Zaporizhzhia Polytechnic National University
E-mail: grinevich.zp@gmail.com
ORCID: 0009-0004-3790-5492

PROFESSIONAL ACTIVITY OF SOCIAL WORKERS: MAIN CHALLENGES AND TOOLS TO OVERCOME THEM IN TODAY’S CONDITIONS

In the article, the authors examine the professional activities of social workers in the context of current challenges and transformations in Ukraine. Social work, as a vital component of the social support system, is facing unprecedented demands due to economic, social and geopolitical changes. The study highlights key challenges, including inadequate resource allocation, growing demand for services, and the need for emotional resilience of social workers. Particular attention is paid to innovative tools, methods and strategies for addressing these issues, such as the introduction of digital technologies, professional training programs, and interdisciplinary cooperation. The study emphasizes the importance of adaptive approaches and effective policy-making to improve the quality and efficiency of social services.

It is established that today Ukraine is actively reforming the social protection system aimed at improving the quality of life of the population and ensuring social justice. One of the key areas of this reform is to improve the mechanisms of social service delivery. This involves adapting existing models and processes to the new economic, social and political realities that have emerged in the context of constant changes and challenges, including war and economic instability. Updating the social service delivery system includes not only improving access to basic social guarantees, such as health care, pensions and social support, but also expanding the range of services for vulnerable groups, including internally displaced persons, people with disabilities, the elderly, young families and other socially vulnerable groups. An important component is also the introduction of innovative approaches and technologies in the process of providing such services, which allow for efficiency, transparency and accessibility at all stages of social services.

Key words: innovative approaches, professional activity, social challenges, social workers, social policy.

Вступ. Сучасні працівники соціальної сфери стикаються з низкою складних викликів, які потребують високого рівня професійних знань, компетенцій і гнучкості у підходах до вирішення актуальних проблем. Особливо це важливо в умовах сьогодення, коли суспільство переживає значні соціально-економічні та політичні трансформації, що впливають на добробут і психологічний стан громадян України. Нові підходи до розвитку соціальної політики в умовах повномасштабного вторгнення мають на меті трансформувати взаємини і побудувати ефективні траєкторії партнерства між органами місцевого самоврядування, бізнесом, громадськими та волонтерськими організаціями [10]. У сучасних умовах ці інституції повинні тісно співпрацювати, об'єднуючи зусилля для підтримки населення, зокрема найбільш вразливих верств, які потребують невідкладної допомоги. Принципи комплексності та превентивності у соціальній політиці є ключовими й мають реалізовуватися через адаптивні соціальні програми, орієнтовані на специфічні потреби регіонів, зокрема постраждалих від російських дій. Це включає створення стабільних механізмів соціальної підтримки, впровадження програм перекваліфікації, забезпечення доступу до житла, підтримку ментального здоров'я, а також створення умов для економічної інтеграції та працевлаштування постраждалих. Регіональні соціальні програми повинні бути гнучкими та забезпечувати дієве реагування на зміни обставин, враховувати локальні особливості й надавати своєчасну допомогу, сприяючи загальній стабільності та соціальному добробуту.

Дослідження ефективних механізмів впровадження інструментів і програм соціальної політики має стати одним із ключових пріоритетів у науковій, практичній та освітній сферах України. Нині вкрай необхідним є пошук і розробка дієвих рішень, які дозволять адаптувати принципи соціальної політики до сучасних викликів, зокрема в умовах соціальних та економічних криз. Це включає створення нових методологій для моніторингу та оцінювання ефективності соціальних програм, визначення ресурсів, необхідних для їхньої успішної реалізації, та підготовку фахівців, які зможуть забезпечити належне виконання цих програм. Розвиток практичних механізмів має також враховувати потребу в регіональній адаптації інструментів соціальної підтримки, з огляду на соціокультурні й економічні особливості конкретних громад [6]. Навчальні програми для майбутніх соціальних працівників і державних службовців повинні включати практичні кейси та методики, орієнтовані на гнучке та ефективне управління соціальними проектами, що сприятиме підвищенню загального рівня соціального захисту у суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українській науковій спільноті питання реалізації соціальної політики стали предметом глибокого аналізу та обговорення з боку провідних дослідників. Зокрема, науковці Т. Семигіна, А. Ігнатенко, Т. Шаповалова, М. Малімон, Л. Климанська, В. Савка, Н. Хома та інші зробили вагомий внесок у вивчення різних аспектів соціальної політики, включаючи механізми її реалізації, вплив на різні соціальні групи та адаптацію до нових соціально-економічних викликів. Їхні дослідження охоплюють широкий спектр тем, від теоретичних основ і принципів соціальної політики до практичних підходів щодо її вдосконалення в умовах сучасної України, що дозволяє враховувати національні особливості та специфічні потреби населення в процесі розробки соціальних програм і реформ. Зокрема, А. Ігнатенко та Т. Шаповалова із закладу вищої освіти «Львівська політехніка» у своїй науковій статті «Соціальна політика України в сфері зайнятості населення в умовах воєнного стану» [10] звертають увагу на дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили. Вони аналізують основні виклики зайнятості, які постали перед країною у сучасних умовах, і пропонують конкретні шляхи для їх подолання. Дослідниці рекомендують запровадження програм перекваліфікації, що відповідають актуальним потребам ринку праці, а також проведення регулярного моніторингу попиту на професії. Вони підкреслюють необхідність оперативного реагування на зміну ринкових умов для забезпечення зайнятості населення, особливо в умовах воєнного стану.

Мета – аналіз основних викликів, з якими стикаються працівники соціальної сфери в умовах сучасних соціально-економічних та політичних змін, зокрема в умовах війни, економічної нестабільності та соціальних трансформацій в Україні. Дослідження спрямоване на вивчення інструментів та методів, що використовуються для подолання викликів, а також вивчення досвіду зарубіжних країн.

Виклад основного матеріалу дослідження. Повномасштабне вторгнення значно вплинуло на розвиток практичної підготовки соціальних працівників, спричинивши необхідність удосконалення їхніх навичок і методів роботи. У 2023 році в Україні було проголошено Рік соціальних послуг, що стало стимулом для масштабного перегляду та оновлення методів, принципів і стандартів надання соціальних послуг [7]. Основна увага приділялася підтримці найбільш уразливих категорій населення, зокрема переміщених осіб, які постраждали від воєнних дій, сімей із дітьми, людей похилого віку та осіб з інвалідністю.

Важливо зазначити, що вдосконалення підходів включало активне застосування кризових інтервенцій, створення мобільних соціальних служб, залучення волонтерів і використання цифрових інструментів для більш оперативного та зручного доступу до послуг. Особлива увага також приділялася підготовці фахівців до роботи у надзвичайних умовах, розвитку їхньої емоційної стійкості та здатності надавати психологічну допомогу. Це допомогло створити більш гнучку та адаптовану систему соціальної підтримки, здатну ефективно реагувати на сучасні виклики.

Нами було вивчено, що Міжнародні агенції розвитку відіграють ключову роль у наданні соціальної підтримки вразливим групам населення, здійснюючи комплексні заходи, які охоплюють різні сфери соціальної допомоги. Вони забезпечують реалізацію продовольчих програм, що сприяє доступу до базових ресурсів для малозабезпечених верств, полегшуючи їхній шлях до стабільного забезпечення життєвих потреб [6; 4]. Ці організації також активно працюють над розширенням доступу населення до якісних соціальних послуг, сприяють інтеграції людей, які стикаються з ризиками соціального виключення, і впроваджують ініціативи, спрямовані на боротьбу з дискримінацією. Крім того, міжнародні агенції розвитку розробляють та підтримують програми з працевлаштування та професійного розвитку, створюючи умови для зростання зайнятості, кар'єрного просування, і таким чином сприяють підвищенню якості життя та соціальній інтеграції вразливих груп [2].

Проаналізуємо дефініції «соціальна робота». Є багато різних підходів до визначення поняття «соціальна робота», кожен з яких відображає різні аспекти цієї професії. Одне з широких визначень соціальної роботи описує її як «професійну діяльність, спрямовану на поліпшення якості життя індивідів, груп та спільнот у різних сферах їхнього існування». Це поняття охоплює не лише соціальні послуги, але й діяльність, пов'язану з усуненням соціальних бар'єрів, покращенням доступу до ресурсів і можливостей, а також підтримкою соціальної справедливості [8].

У дослідженні [3] визначено, що соціальна робота є «комплексним процесом, який включає у себе допомогу людям у складних життєвих ситуаціях, вплив на соціальні процеси та забезпечення інтеграції окремих осіб у суспільство». Соціальна робота здійснюється за допомогою різноманітних методів та інструментів, включаючи консультування, підтримку, посередництво, а також адвокацію інтересів найбільш вразливих категорій населення. Ця діяльність ґрунтується на принципах гуманізму, справедливості та прав людини, акцентуючи увагу на важливості індивідуальних прав кожної людини, її гідності та рівності перед законом. Важливим складником є також орієнтація на розвиток ресурсів громади та самопомоги, що дозволяє людям не тільки отримувати допомогу, а й активніше долучатися до процесу покращення свого життя та життя їхнього оточення. Таким чином, соціальна робота сприяє створенню більш інклюзивного, підтримуючого та рівного суспільства.

Наявний ще один підхід до визначення соціальної роботи, який акцентує увагу на її специфічності як виду професійної діяльності [1]. Згідно з цим визначенням, соціальна робота є особливим різновидом діяльності, що здійснюється як державними, так і недержавними організаціями. Метою цієї діяльності є надання допомоги людині для забезпечення її матеріального, соціального та культурного рівня життя. Такий підхід розглядає соціальну роботу як інструмент для надання індивідуальної допомоги конкретним особам, родинам чи групам. Важливою особливістю є те, що допомога може бути спрямована на вирішення широкого спектра проблем, включаючи соціальну інтеграцію, подолання бідності, надання доступу до освіти та медичних послуг, а також сприяння розвитку культурних і соціальних можливостей для людей. У цьому контексті соціальна робота охоплює не тільки надання безпосередньої матеріальної допомоги, але й допомогу у вирі-

шенні соціальних, психологічних та культурних проблем, що впливають на якість життя особи чи групи.

Інший підхід до соціальної роботи визначає її як важливий інститут громадського контролю. Згідно з цим визначенням, соціальна робота виступає як новий спосіб управління соціальними процесами, а також як соціальний інститут, який здійснює контроль над девіацією у всіх її формах, включаючи злочинність [6]. У цьому контексті соціальна робота стає інструментом для виявлення та запобігання девіантній поведінці, підтримки соціальної стабільності та формування більш здорового та безпечного середовища для громадян. Соціальні працівники в такому випадку виступають як посередники між особами, які потрапили у складні життєві ситуації (наприклад, через залежності, злочинну діяльність або інші соціальні проблеми), та суспільством. Вони допомагають зменшити негативний вплив девіантної поведінки, сприяють соціалізації та реабілітації людей, що відхиляються від соціальних норм.

У ході дослідження було застосовано всебічний підхід, який включав глибокий аналіз психолого-педагогічної літератури: вивчення наукових праць, статей та інших джерел інформації з досліджуваної теми. Включав також аналітичну роботу з джерелами інформації: синтез та систематизація отриманих знань, чітке формулювання ключових понять та аспектів теми. Основними викликами в діяльності соціальних працівників було визначено [7; 10; 3]:

Зростання потреби у соціальних послугах. Економічні кризи, зростання рівня безробіття, пандемії, війни та інші кризові явища призводять до збільшення кількості осіб, які потребують соціальної підтримки. Це, своєю чергою, створює додаткове навантаження на працівників соціальної сфери, які мають оперативно надавати якісну допомогу.

Психологічне та емоційне навантаження. Робота з уразливими групами населення, особами, які пережили травматичні події, вимагає від соціальних працівників високого рівня емпатії, емоційної стійкості та професійної підтримки. Однак постійний стрес і вигорання стають значними перешкодами для їхньої ефективної роботи.

Недостатнє фінансування і обмежені ресурси. Нестача ресурсів і фінансування у соціальній сфері ускладнює можливості надання якісних послуг. Це може обмежувати можливість використання сучасних інструментів, ресурсів, впровадження нових технологій та інновацій у соціальну роботу.

Різноманіття випадків і ситуацій. Соціальні працівники мають справу з широким спектром соціальних проблем, що вимагає знань і навичок в управлінні кризами, психологічному консультуванні, правових і адміністративних аспектах. Ця багатогранність часто ускладнює прийняття ефективних рішень в обмежений час.

Необхідність постійного професійного розвитку. У сучасних умовах стрімкого розвитку суспільства працівники соціальної сфери повинні володіти новітніми знаннями та методами, щоб адекватно відповідати на виклики. Це вимагає постійного навчання і підвищення кваліфікації.

Згідно з дослідженнями, проведеними науковцями [3; 10], військові конфлікти створюють серйозні та багатогранні виклики для молодих сімей, що опиняються в умовах постійної загрози фізичній безпеці, економічної нестабільності та психологічного стресу. Втрата майна, травми, смерть близьких – це лише частина труднощів, з якими стикаються молоді сім'ї під час війни. Воєнні дії часто призводять до масштабного руйнування інфраструктури, блокування доступу до основних послуг, таких як освіта і медичне обслуговування, а також до серйозних змін у соціальному статусі та становищі родин. Ці фактори істотно погіршують якість життя і ставлять перед молодими родинами додаткові бар'єри на шляху до відновлення стабільності. У таких критичних умовах роль соціальних працівників стає надзвичайно важливою. Вони не тільки забезпечують матеріальну допомогу, але й активно сприяють психоемоційному відновленню сімей, надаючи психологічну підтримку та консультування. Соціальні працівники також допомагають вирішувати практичні питання, пов'язані з переміщенням родин, забезпеченням доступу до медичних послуг, освіти, а також надають допомогу в отриманні документів та інших важливих ресурсів [4]. Крім того, вони активно працюють над відновленням соціальних зв'язків, допомагають з інтеграцією внутрішньо переміщених осіб у нові громади, що є необхідним для відновлення нормального функціонування родин після важких потрясінь.

Таким чином, узагальнюючи вищезазначене, можна стверджувати, що роль соціальних працівників у допомозі молодим сім'ям під час воєнних дій не лише обмежується наданням першої допомоги, але й включає у себе постійну підтримку та сприяння відновленню соціальної та економічної стабільності родин у надзвичайно складних умовах.

Важливо визначити інструменти подолання вищезазначених викликів. Проаналізуємо основні:

1. Інтеграція інноваційних технологій. Використання сучасних цифрових платформ і технологій, таких як електронні бази даних, системи моніторингу випадків, онлайн-консультації, дозволяє підвищити ефективність надання послуг і зменшити навантаження на соціальних працівників.

2. Професійна підготовка та підвищення кваліфікації. Забезпечення працівників регулярним навчанням і програмами підвищення кваліфікації, зокрема з акцентом на розвиток soft skills (емоційний інтелект, комунікабельність, стресостійкість), сприяє поліпшенню якості їхньої роботи.

3. Організація психологічної підтримки та профілактика вигорання. Створення системи психологічної підтримки, супервізії, а також впровадження програм боротьби зі стресом та запобігання професійному вигоранню допомагають зберегти психоемоційний стан соціальних працівників і забезпечити довготривалу ефективність їхньої діяльності.

4. Міжсекторна співпраця. Залучення інших інституцій, волонтерських і громадських організацій до надання соціальних послуг дозволяє розподілити ресурси, збільшити охоплення допомоги і підвищити якість підтримки для вразливих категорій громадян.

5. Залучення додаткових ресурсів і фінансування. Активна участь у державних і міжнародних програмах підтримки, співпраця з донорськими організаціями дозволяє залучати додаткові кошти для розвитку матеріально-технічної бази, інфраструктури та підвищення рівня соціальних послуг.

6. Використання штучного інтелекту у соціальній роботі. Штучний інтелект також може бути використаний для надання психологічної допомоги в кризових ситуаціях. Наприклад, алгоритми на основі обробки природної мови можуть допомогти людям з депресією або тривожними розладами за допомогою віртуальних терапевтів або чат-ботів, які проводять когнітивно-поведінкову терапію. Хоча це не може повністю замінити людське спілкування, такі інструменти можуть бути корисними у ситуаціях, коли немає змоги звернутися до фахівця. ШІ може допомогти в прогнозуванні майбутніх соціальних проблем, таких як безробіття, насильство у сім'ї, бідність, кризові ситуації. Використовуючи дані з різних джерел, штучний інтелект може моделювати сценарії розвитку подій та надавати соціальним службам рекомендації щодо того, як запобігти ризикам, пов'язаним з цими проблемами, або скоротити їх.

Забезпечення стабільного розвитку соціальної сфери вимагає адаптивності та новаторського підходу до управління викликами. Ефективне поєднання традиційних методів та інноваційних підходів у професійній діяльності працівників соціальної сфери дозволить забезпечити якісну підтримку для найуразливіших верств населення, незважаючи на складні умови сьогодення [5].

На основі аналізу літературних джерел та власного досвіду було встановлено, що розвиток соціальних служб є важливим аспектом соціальної політики в багатьох країнах світу, адже ефективні соціальні послуги сприяють зниженню соціальних ризиків, підвищенню якості життя населення та забезпеченню соціальної стабільності. Міжнародний досвід розвитку соціальних служб демонструє різноманітність підходів та моделей, залежно від культурних, економічних і політичних контекстів кожної країни. Проте всі ці системи об'єднують прагнення забезпечити рівний доступ до необхідних соціальних послуг для всіх верств населення. Так, наприклад у Швеції, яка є прикладом країни з розвинутою системою соціальних послуг, надається комплексна підтримка на всіх етапах життєвого циклу особи. Шведська модель соціальної політики базується на принципах універсальності, рівності та соціальної справедливості. Соціальні служби в Швеції надають широкий спектр послуг, включаючи охорону здоров'я, допомогу людям з інвалідністю, соціальний захист малозабезпечених сімей, допомогу дітям та людям похилого віку [5].

Ключовим елементом є інтеграція соціальних послуг, що дозволяє громадянам отримувати допомогу з одного джерела. Це досягається через співпрацю різних органів влади, включаючи місцеві органи самоврядування та державні агентства. Також важливим є акцент на профілактиці соціальних проблем та ранньому втручанні в разі виникнення кризових ситуацій.

У Великій Британії активно розвиваються моделі співпраці між державними установами та приватними компаніями, а також громадськими організаціями. Соціальні послуги включають допомогу бездомним, соціальну підтримку для сімей, охорону здоров'я, освіту для дітей з особливими потребами та багато інших напрямів [4]. Одним із важливих аспектів британської моделі є роль волонтерських та благодійних організацій, які активно співпрацюють з державними службами для забезпечення соціального захисту на місцевому рівні. У країні також активно використовується система «відкритих даних», що дозволяє громадянам отримувати інформацію про доступні соціальні послуги та публічно обговорювати ефективність їх надання.

У Сполучених Штатах Америки (далі – США) соціальні служби зосереджені на підтримці сімей, дітей та молоді, особливо в умовах високої соціальної нерівності. Одним із важливих напрямів є система соціальних служб для дітей, де акцент робиться на профілактиці насильства в родині та наданні допомоги дітям, які потрапили у складні життєві обставини. Система соціального забезпечення включає програми для підтримки малозабезпечених сімей, боротьбу з безпритульністю та надання послуг людям з обмеженими можливостями. У США застосовуються різні види тимчасових соціальних програм, такі як: тимчасова фінансова допомога для малозабезпечених громадян; додатковий соціальний дохід; американська програма пільгової покупки товарів; спеціальна додаткова програма харчування для жінок, немовлят і дітей; освітній грант від держави; програма медичного страхування дітей; медікейд; освітня програма для дітей «Гарний початок» [5]. Варто зазначити, що у США широко використовуються різноманітні технології для надання соціальних послуг, включаючи онлайн-консультації та платформи для взаємодії між соціальними працівниками та клієнтами. Програми підтримки для малозабезпечених верств населення (наприклад, SNAP – програма допомоги в харчуванні) є важливою частиною американської системи соціальних послуг.

Таким чином, у ході аналізу загальної системи надання соціальних послуг Великої Британії, Швеції та США можна зробити висновок, що для України професійна діяльність працівників соціальної сфери повинна орієнтуватися на інтеграцію ефективних моделей, які демонструють ці країни. Це включає розширення доступу до соціальних послуг, підвищення кваліфікації працівників, створення комплексних програм соціальної підтримки та забезпечення належних умов для виконання їхніх обов'язків. Також не менш важливим є впровадження сучасних технологій і підходів у сфері соціальної роботи, розвиток інтердисциплінарних моделей взаємодії між державними установами, громадськими організаціями та волонтерами для досягнення максимального ефекту у вирішенні соціальних проблем. Таким чином, ефективна професійна діяльність працівників соціальної сфери в Україні потребує комплексного підходу, що включає як внутрішню організацію соціальної роботи, так і впровадження міжнародного досвіду в адаптованому до українських реалій вигляді.

Висновки і пропозиції. У статті авторами проаналізовані основні виклики, з якими стикаються працівники соціальної сфери в умовах сучасних соціально-економічних та політичних змін, зокрема в умовах війни, економічної нестабільності та соціальних трансформацій в Україні. Проаналізовано міжнародний досвід розвитку соціальних служб, який демонструє різноманітність підходів та моделей, залежно від культурних, економічних і політичних контекстів кожної країни. Встановлено, що ефективна професійна діяльність працівників соціальної сфери в Україні потребує комплексного підходу, який включає як внутрішню організацію соціальної роботи, так і впровадження міжнародного досвіду в адаптованому до українських реалій вигляді.

Література:

1. Агарков О.А., Арабаджієв Д.Ю., Єрохіна Т.В., Кузьмін В.В., Мещан І.В., Попович В.М. Технології соціальної роботи : навчальний посібник. Запоріжжя : Вид. комплекс АТ «Мотор Січ». 2015. 487 с.
2. Бондаренко С., Бугас Н. Соціальна політика держави як основа забезпечення соціального розвитку. Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток». 2021. Вип. 2. 6 с. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=8&w=C.+M.+Бондаренко> (дата звернення: 10.11.2024).
3. Грень Т. Особливості політики соціального захисту територій в умовах війни. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія : Публічне управління та адміністрування*. 2022. Вип. 33 (6). С. 80–84. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/6_2022/13.pdf (дата звернення: 12.11.2024).
4. Ключко О.О. Оптимізація системи надання соціальних послуг у процесі регулювання соціального партнерства: актуалізація досвіду Великої Британії для України. *Партнерська взаємодія у системі інститутів соціальної сфери* : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції. Видавництво НДУ ім. М. Гоголя. 2020. 173 с.
5. Мішина С.В. Міжнародний досвід надання соціальних послуг. *Ефективна економіка*. 2021. Вип. 10. С. 204–208.
6. Опалюк Т.Л. Сучасні стратегії надання соціальних послуг : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський. 2020. 118 с.
7. Солнишкіна А. Соціальна політика: теорія, методологія та практичні аспекти викладання та впровадження у професійну діяльність соціальних працівників. *Соціальна робота та освіта*. 2024. Вип. 11 (1). С. 144–158. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.24.1.12>.
8. Соціальна робота в умовах сучасних викликів: досвід і перспективи розвитку : колективна монографія / Кол. авт. ; за заг. ред. проф. Ю.В. Палагнюк, доц. О.Л. Файчук. Миколаїв : Вид-во Ємельянова Т.В., 2022. 511 с.
9. Теслюк В.М., Ковальчук Т.І. Технології соціально-педагогічної діяльності : навчальний посібник. Київ : Видавництво Ліра-К. 2018. 360 с.
10. Шаповалова Т., Ігнатенко А. Соціальна політика України у сфері зайнятості населення в умовах воєнного стану. *Економічний аналіз*. 2023. Вип. 33 (2). С. 50–54. <https://doi.org/10.35774/econa2023.02.050>.

References:

1. Aharkov, O.A., Arabadzhyiev, D.Yu., Yerokhyna, T.V., Kuzmin, V.V., Meshchan, I.V., & Popovych, V.M. (2015). *Tekhnologii sotsialnoi roboty: navchalnyi posibnyk [Social work technologies: a textbook]*. Zaporizhzhia: Vyd. kompleks AT «Motor Sich». 487 p. [in Ukrainian].
2. Bondarenko, S., & Buhas, N. (2021). Sotsialna polityka derzhavy yak osnova zabezpechennia sotsialnoho rozvytku [Social policy of the state as a basis for ensuring social development]. *Elektronnyi zhurnal «Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok»*. Vyp. 2. 6 p. Retrieved from: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=8&w=C.+M.+Бондаренко> (data zvernennia: 10.11.2024) [in Ukrainian].
3. Hren, T. (2022). Osoblyvosti polityky sotsialnoho zakhystu terytorii v umovakh viiny [Peculiarities of the policy of social protection of territories in the conditions of war]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Serii: Publichne upravlinnia ta administruvannia*, 33 (6), 80–84. Retrieved from: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/6_2022/13.pdf (data zvernennia: 12.11.2024) [in Ukrainian].
4. Klochko, O.O. (2020). Optymizatsiia systemy nadannia sotsialnykh posluh u protsesi rehuliuвання sotsialnoho partnerstva: aktualizatsiia dosvidu Velykoi Brytanii dlia Ukrainy [Optimization of the system of social services provision in the process of social partnership regulation: actualization of the UK experience for Ukraine]. *Partnerska vzaiemodiia u systemi instytutiv sotsialnoi sfery: zbirnyk materialiv III Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Vydavnytstvo NDU im. M. Hoholia. 173 p. [in Ukrainian].
5. Mishyna, S.V. (2021). Mizhnarodnyi dosvid nadannia sotsialnykh poslug [International experience in providing social services]. *Efektivna ekonomika*, 10, 204–208 [in Ukrainian].
6. Opaliuk, T.L. (2020). *Suchasni stratehii nadannia sotsialnykh posluh: navchalno-metodychnyi posibnyk [Modern strategies for the provision of social services: a study guide]*. Kamianets-Podilskyi. 118 p. [in Ukrainian].
7. Solnyshkina, A. (2024). Sotsialna polityka: teoriia, metodolohiia ta praktychni aspekty vykladannia ta vprovadzhennia u profesiinu diialnist sotsialnykh pratsivnykiv [Social policy: theory, methodology and practical aspects of teaching and implementation in the professional activity of social workers]. *Sotsialna robota ta osvita*, 11 (1), 144–158. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.24.1.12> [in Ukrainian].
8. Sotsialna robota v umovakh suchasnykh vyklykiv: dosvid i perspektyvy rozvytku: kolektyvna monohrafiia [Social work in the context of modern challenges: experience and prospects for development: a collective monograph] (2022). / Kol. avt.; za zah. red. prof. Yu.V. Palahniuk, dots. O.L. Faichuk. Mykolaiv: Vyd-vo Yemelianova T.V. 511 p. [in Ukrainian].
9. Tesliuk, V.M., & Kovalchuk, T.I. (2018). *Tekhnologii sotsialno-pedahohichnoi diialnosti: navchalnyi posibnyk [Technologies of social and pedagogical activity: a study guide]*. Kyiv: Vydavnytstvo Lira-K. 360 p. [in Ukrainian].
10. Shapovalova, T., & Ihnatenko, A. (2023). Sotsialna polityka Ukrainy u sferi zainiatosti naselennia v umovakh voiennoho stanu [Social policy of Ukraine in the field of employment of the population under martial law]. *Ekonomichniy analiz*, 33 (2), 50–54. <https://doi.org/10.35774/econa2023.02.050> [in Ukrainian].